

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

REPUBLICKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE
Sanja Vukčević Vajs
Beograd, Visnjiceva 8

Predmet: Misljenje o nacrtu Pravilnika o izmenama i dopunama Pravilnika o uslovima za obavljanje delatnosti elektronskih komunikacija po režimu opšteg ovlašćenja

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o izmenama i dopunama Pravilnika o uslovima za obavljanje delatnosti elektronskih komunikacija po režimu opšteg ovlašćenja](#) 26.07.2013.

Postovana koleginice,

Zakonom o elektronskim komunikacijama (ZEK), ovim pravilnikom i nacrtom uređuju se uslovi za obavljanje delatnosti elektronskih komunikacija, dok se regulatornim okvirom za elektronske komunikacije u EU regulise uslovi za pružanje elektronskih komunikacionih mreza i usluga. Delatnost elektronskih komunikacija se ne pominje u evropskim direktivama. Zasto je pojam te delatnost (eng. *activity*) onda uopste uvedena ZEK-om? I zasto se ta delatnost povezuje samo sa "opstim ovlasćenjem", a ne i sa "posebnim ovlasćenjima"?

Delatnost elektronskih komunikacija je definisana u clanu 4. tacka 4. ZEK-a. S druge strane, delatnost telekomunikacija je na drugaciji nacin definisana i klasifikovana kao oblast 61 u [Uredbi o klasifikaciji delatnosti \(sa priložima\)](#), odnosno NACE Rev. 2 - Statisticka klasifikacija ekonomskih delatnosti u Evropskoj zajednici (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-07-015/EN/KS-RA-07-015-EN.PDF). U ZEK-u se razvrstavanje vrsi prvenstveno na javne (javno dostupne) i nejavne delatnosti elektronskih komunikacija, dok se u Uredbi o klasifikaciji delatnosti, odnosno NACE Rev. 2, klasifikacija vrsi na zicne, bezicne, satelitske i ostale telekomunikacione delatnosti.

U ZEK-u, ovom pravilniku i nacrtu i drugim propisima upotrebljava se nedefinisani izraz "*javno dostupna komunikaciona usluga*". Predlazem da se ovaj izraz (pojam) definise u najavljenom nacrtu zakona o izmenama i dopunama ZEK-a i ovom nacrtu, u skladu sa definicijom iz clana 1. tacka 4. Direktive o konkurenciji na trzistima za elektronske komunikacione mreze i usluge (2002/77/EC).

U ovom nacrtu se definise i upotrebljava izraz "*Internet usluga*", u ZEK-u (clan 55. stav 1. tacka 1) se upotrebljava izraz "*pristup internetu*", dok se u NACE Rev. 2 govori o pružanju pristupa Internetu od strane operatora žičane, bežične i satelitske infrastrukture, o pružanju pristupa Internetu preko mreža između klijenta i davaoca (ili pružaoca) pristupa Internetu koje nisu u vlasništvu ili pod kontrolom tog davaoca, kao što su "dial-up" pristup Internetu itd., i o pružanje VoIP (razgovora putem Internet protkola). Posto se jos tacno ne zna da li je "Internet" globalna informaciona (racunarka) i/ili telekomunikaciona mreza, ne moze se jasno definisati ni da li je usluga koja se pruza preko te mreze informaciona i/ili telekomunikaciona usluga. Zato je bolje upotrebljavati "*pristup Internetu*" i "*davaoc pristupa Internetu*" (videti termin i definiciju na francuskom, <http://www.electropedia.org/iev/iev.nsf/display?openform&ievref=732-07-20>). Na pitanje "*Sta je pristup Internetu?*" pokusao sam svojevremeno da odgovorim u tekstu datom u prilogu ovom misljenju.

Napomena - Ne pruža mreže (Internet) uslugu, već organizacija (davaoc pristupa Internetu). Organizacija pomoću mreže pruža usluge korisnicima.

Mnoga moja ranija misljenja o nacrtu ovog pravilnika nisu uzeta u obzir (http://www.ratel.rs/informacije/javne_konsultacije.232.html?article_id=1035). Zato, verovatno, nema smisla iznositi misljenje ni na ovaj nacrt (npr. čemu ove izmene i dopune?).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 30. jul 2013.

P r i l o g

POLITIKA (Medju nama, Potrosac)
Beograd, Makedonska 29

Postovana redakcijo,

Prva osnovna usluga univerzalnog servisa, prema članu 55. stav 1. Zakona o elektronskim komunikacijama (ZEK), jeste pristup javnoj komunikacionoj mreži i javno dostupnim telefonskim uslugama na fiksnoj lokaciji, uključujući uslugu prenosa podataka koja obezbeđuje funkcionalan *pristup Internetu*. U ovoj zakonskoj odredbi upotrebljavaju se, pored dobro poznatih i definisanih "*javno dostupnih telefonskih usluga*" i manje poznatih i nedefinisanih "*usluga prenosa podataka*", i nepoznati i nedefinisani "*pristup Internetu*".

Pod pojmom "*pristup*", u smislu člana 4. tačka 38. ZEK-a, podrazumeva se davanje na korišćenje sredstava ili usluga drugim operatorima ... radi pružanja elektronskih komunikacionih usluga, uključujući usluge putem kojih se pružaju usluge informacionog društva ili medijski sadržaji ... * (http://www.ratel.rs/upload/documents/Zakon_o_elektronskim_komunikacijama.pdf). Drugim rečima, "*pristup*" se odnosi na davanje na korišćenje svih vrsta elektronskih komunikacionih, informacionih i drugih sredstava ili usluga jednog operatora drugim operatorima, ali se ne odnosi na davanje na korišćenje tih sredstava ili usluga krajnjim korisnicima ili pretplatnicima.

"*Pristup Internetu*" nije eksplicitno definisan u ZEK-u, ali je zato definisan u dokumentu Evropskog instituta za standardizaciju telekomunikacija ETSI EG 202 057-4, tačka 3.1. (https://www.misurainternet.it/documenti/ETSI_eg_20205704v010201p.pdf), kao stavljanje na raspolaganje sredstava i/ili usluga u svrhu pružanja pristupa javnom Internetu radi obezbeđenja korisnika sa pristupom uslugama ili resursima Interneta. Shvatanje termina "*pristup Internetu*" dato je opširnije u tački 4.1.1. ovog dokumenta. Na žalost, ni iz ove definicije ni iz dodatog objašnjenja ne vidi se jasno o kojim se sve vrstama sredstava, usluga i resursa radi u ovom slučaju.

Medjutim, u sekciji 1101. zakonskog dokumentu SAD o *moratorijumu na internet takse* (http://www.law.cornell.edu/uscode/pdf/uscode47/lii_usc_TI_47_CH_5_SC_I_SE_151.pdf), "*usluga pristupa Internetu*" je definisana kao usluga koja omogućava korisnicima da pristupe

sadržajima, informacijama, elektronskoj posti ili drugim uslugama koje se pružaju preko Interneta, a može također da obuhvata pristup vlasničkim sadržajima, informacijama i drugim uslugama kao delu paketa usluga koji se pruža potrošačima. Termin "*usluga pristupa Internetu*" ne-obuhvata telekomunikacione usluge, osim u obimu u kom se takve usluge kupuju, koriste ili prodaju od strane davaoca pristupa Internetu u pružanju pristupa Internetu.

Stavise, u sekciji 1105. pomenutog zakonskog dokumenta SAD, "*pristup Internetu*" je definisan kao usluga koja omogućava korisnicima da se priključe na Internet radi pristupa sadržajima, informacijama ili drugim uslugama koje se pružaju preko Interneta ... Prema ovoj dugackoj definiciji, koja se znacajno razlikuje od definicije iz ZEK-a i navedenog dokumenta ETSI, "*pristup Internetu*" je usluga kao sto je to i "*usluga pristupa Internetu*"?

Bez obzira sta je tacan odgovor na pitanje sta je *pristup Internetu*, potrebno je da nadležni drzavni organi i organizacije vec sada precizno definisu i jasno razdvoje informacione i komunikacione usluge koje se pružaju preko te mreže, i to: audio i audio-vizuelne medijske usluge, odnosno usluge medijskih sadržaja, usluge veb sadržaja, finansijske usluge, usluge informacionog društva i druge informacione usluge, s jedne strane, i elektronske komunikacione usluge, odnosno telekomunikacione usluge, usluge prenosa u mrežama koje se koriste za radio-difuziju, odnosno usluge distribucije i emitovanje medijskih sadržaja, kao i druge komunikacione usluge, s druge. To regulisanje je neophodno narocito zato sto ce **1. novembra 2014. godine** u SAD prestati zakonom uvedeni moratorijum na takse pristupa Internetu. Posledice prestanka tog moratorijuma osetice se sigurno u svim zemljama sveta, pa i u Srbiji.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 17. februar 2012.

P. S. - Rok 1. novembar 2014. - prestanak moratorijum na internet takse u SAD, jeste samo oko sest meseci kraci od 17. juna 2015. - krajnjeg roka za tranziciju na digitalnu televiziju u celoj Evropi.

Danas 17. februara 2012. završava se Svetska konferencija o radio-komunikacijama 2012 (<http://www.itu.int/ITU-R/index.asp?category=conferences&mlink=wrc-12%3C=en>). Jedne od tacaka dnevnog reda ove konferencije je namena opsega digitalne dividende 790 - 862 MHz za širokopojasnu mobilnu (internet) sluzbu.

Doslo je izgleda vreme da se medjunarodnim i evropskim dokumentima ustanovi harmonizovani okvir za regulaciju Interneta i internet usluga, kao i drugih informaciono-komunikacionih mreža i usluga.

---

* ... sto, između ostalog, obuhvata: pristup elementima mreže i pripadajućim sredstvima, što može obuhvatati priključenje opreme putem fiksnih ili bežičnih veza (narocito pristup lokalnoj petlji, te sredstvima i uslugama neophodnim za pružanje usluga preko lokalne petlje), pristup fizičkoj infrastrukturi (uključujući zgradama, kablovskoj kanalizaciji i antenskim stubovima), pristup odgovarajućim softverskim sistemima (uključujući sistemima za operativnu podršku), pristup

informacionim sistemima i bazama podataka za naručivanje, pružanje, održavanje, obračun i naplatu usluga, pristup sistemima za prevođenje brojeva ili sistemima sa istovetnom funkcionalnošću, pristup fiksnim i mobilnim mrežama (posebno za potrebe rominga), pristup sistemima uslovnog pristupa, kao i pristup virtuelnim mrežnim uslugama.

Postovana koleginice Vucicevic Vajs,

Zaboravio sam da Vam skrenem paznju da se prenos lica i stvari od jednog mesta do drugog zove "transport", a da se prenos informacija od jedne do druge tacke naziva "komunikacija". Zato nije korektno upotrebljavati transport u smislu telekomunikacija ili elektronske komunikacija. Kategoricki se protivim uvodjenju izraza mreza za transport u oblast telekomunikacija. Mesanje "baba" i "zaba" nije dobro. Pravi se haos. (Videti npr. <http://en.wikipedia.org/wiki/Transport>).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 30. jul 2013.

P. S. - Mozda bi u okviru aktuelne rekonstrukcije trebalo ponovo stvoriti ministarstvo transporta i telekomunikacija, a resor privrede (proizvodnje) spojiti sa resorom trgovine i potrosnje (zastite potrosasca). Postanske kocije su svojevremeno isle istim putem na kom su se nalazile bandere sa telegrafskim vodovima.